

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויזן - גליון תר"א

סעודה שלישית פרשת פנחס תש"ע לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויזן - לאק שעלדריק

עליהם. וזהו אבר"ם הוא אברה"ם, על ידי שזכה מתחלה למלוך ולהשליט את ה' על הרמ"ג איברים, הוא גרם לו להיות אברהם, שליט ומלך על כל הרמ"ח איברים.

וכתב בספר רמתיים צופים (אלהיו רבה פרק א אות מז), הצדיקים הגדולים והגבוהים אינם רואים בעולם הזה, רק כחו יתברך שמחיה ומהיה את כל דבר שרואים בעיניהם הגשמיים, ואינם רואים הדמות של הדבר רק האותיות שבתוכם, כח הבורא יתברך שמחיה ומהיה אותו הדבר הגשמי מעת בריאת עולם. ולכך אינם רואים דבר שאין צריכים לראות ולא שומעים, כמו שראיתי אצל כבוד קדושת אדמו"ר הרה"ק מוה"ר רבי שלמה ליב זלה"ה מלענמשא, שהיה בא לפניו קוויטל בפניו, ואמר שאין רואה בו שום כתב. ואמר שבש"ס דפוס ויין, אינו רואה בו שום אות. והוא לא היה משתמש בבתי עינים [ברילל] מעולם. וכן פעם אחת סיפר לי איש אחד, שאמר, שאינו שומע כלל. ואני ראיתי שתי אנשים מתלחשים בלחישה אודותיו, ואמר להם הדבר שדיברו. ואמר אז, 'אזנים כריתי לי' (תהלים מ-ז), שאני לקחתי השמיעה. וסיפר כמה מעשיות מהיכן לקח זה השמיעה ע"כ.

ומעתה יש לומר כי משה רבינו איש האלקים רבן של ישראל, בודאי היה במדרגה זו, שלא ראה דבר ערוה נגד עיניו, והגם שהקריב את המדינית לעיני משה, לא ראה אותה. ודין זה של הבעול ארמית קנאים פוגעים בו, הוא רק כמי שנזדמן לו לראות זאת, אבל מי שלא רואה, הרי צריכין לזה גביית עדות מתחלה כדן. ואולי גם בודע על ידי עדות לא מהני, כיון שלא נמסר דין זה לבית דין, והלכה ואין מורין כן, על כן לא היה יכול משה לעשות מעשה. ואמר לפנחס, קריינתא דאגרתא, אתה הרואה וקורא האגרת, איהו ליהווי פרוונקא.

ובאמת גם פנחס היה במדרגה זו שלא ראה דבר עבירה, שאחר שהמליך על האיברים שברשותו, המליכו הקב"ה גם על עיניו שלא יראה רק דבר מצוה. ועל זה רימו הכתוב ויקח 'רמח' בידו, שהיה ברשותו כל הרמ"ח איברים שלו, ושלם עליהם שלא יראו דבר עבירה. וכעת נתחדש אצל 'יורא פנחס', שהוא ראה מה שלא היה רגיל לראות. כי מה שאחרים ראו אין זה פלא, כי הקריב את המדינית לעיני כל עדת בני ישראל, אבל כעת יורא פנחס, גם הוא ראה יחד עמהם. ומזה דן שלא בכדי נזדמן לו זאת, ועל כרחך שמוטל עליו לעשות בזה מצות ה', וממה 'שראה' פנחס, מהרואה בעצמה, מזה 'זוכר הלכה' של קנאים פוגעין בו, שלא הומינו לו מן השמים שיוכל לראות אלא בשביל ההלכה שמוטל עליו. וזהו סדר הכתוב, וירא פנחס, נתגלו עיניו לראות מה שלא היה רגיל לראות, כי ויקח רמח בידו, שהיה הרמ"ח איברים בידו וברשותו, שאינו רואה ושומע דבר עבירה, ועל כרחך שזהו כדי שיבא פנחס ויטול את הראוי לו (רש"י כה-ז), ולכן יובא אחר איש ישראל ונו'.

ויש לומר עוד, דאיתא בווהר הק' בפרשתינו (י"ד) דגשמותיהם של נדב ואביהוא נתעברו בפנחס במעשה דזמרי, וזה שאמר הכתוב פנחס בן אלעזר, בן אהרן הכהן, שמתחלה היה 'בן אלעזר', ונכדו של אהרן, וכעת נעשה 'בן אהרן הכהן ע"ש. ובתכלת מרדכי להמהרש"ם ז"ל כתב, דהוה שביקש אלישע מאלהיו כשעלה בסערה השמים, ויהי נא פי שנים ברוחך אלי (מלכים ב כ-ט),

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי וגו' (כה-יא). וברש"י לפי שהיו השכמים מבזים אותו, הראיתם בן פומי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודת אלילים, והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן (פנהדרין פב:) ע"כ. וכבר הקשו המפרשים, הלא גם הם ידעו זאת שהוא בן אהרן, אלא ביוזוהו שרציחתו בא מצד שהוא בן פומי, ואם כן מה הועיל כמה שיחסו אחר אהרן.

ונראה בהקדם לבאר הכתוב, וירא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו וגו' (כה-ז). ולכאורה כל הפסוק מיותר, והיה די באמרו, ויבא פנחס אחר איש ישראל אל הקבה וידקור וגו'. ובגמרא (פנהדרין פב.) וירא פנחס, מה ראה (כלומר כיון שעשה בן לעיני משה ולעיני כל עדת ישראל, אם כן מה ראה הוא שלא ראו כולם. עין יעקב). אמר רב ראה מעשה וזוכר הלכה, אמר לו אחי אבי אבא, לא כך למדתני בירידתך מהר סיני, הבעול ארמית קנאין פוגעין בו. אמר לו קריינתא דאגרתא איהו ליהווי פרוונקא ע"כ. ויש להבין, דאכתי אין חידוש כמה שאמר וירא פנחס, שהרי כולם ראו, והווי ליה לקרא לספר מה שזוכר ההלכה. ואולי יש לומר, דמה שאמר 'יורא' פנחס, הוא מלשון ולבי ראה הרבה חכמה ודעת (קהלת א-מ), ופניתי אני לראות חכמה (שם ב-יב), כי השגת חכמה גם כן נקראת בשם ראייה, וזהו וירא פנחס, שראה מעשה וזוכר הלכה.

עוד יש להבין איך עמד משה רבן של ישראל מן הצד, ולא קיים קנאין פוגעין בו. וגם אחר שהעלה זאת פנחס לפניו, לא עשה כן משה בעצמו אלא שלח את פנחס לקנאות קנאת ה'. וגם מהו הדמיון לקריינתא דאגרתא איהו ליהווי פרוונקא. גם מה שהזכיר הכתוב ויקח רמח בידו, מיותר, דכיון שאמר הכתוב וידקור את שניהם, בודאי שלקח מתחלה הרמח בידו.

ונראה דאיתא בגמרא (נדרים לב:) אמר רבי אמי בר אבא, כתיב אברם (דברי הימים א א-כז), וכתיב (שם) הוא אברהם. בתחלה המליכו הקב"ה לאברהם על מאתים וארבעים ושלושה איברים, ולבסוף על מאתים וארבעים ושמונה איברים, ואלו הן, שתי עינים ושתי אזנים וראש הגויה [שנימול]. ופירש הר"ן שבתחלה המליכו הקב"ה על איבריו שהם ברשותו ליוזר מעבירה, אבל עיניו ואזניו של אדם אינם ברשותו, שהרי על כרחו יראה בעיניו ובאזניו ישמע, ולבסוף כשנימול המליכו הקב"ה אפילו על אלו, שלא יסתכל ולא ישמע כי אם דבר מצוה ע"כ. הרי לנו שכאשר אדם זוכה, הוא מגיע למדרגה נשגבה שאין עיניו רואות מעשה חמא.

ולכאורה יש להבין, למה דרש זאת רבי אמי על קרא בניך, ולא על מקרא מפורש בתורה, ולא יקרא עוד את שמך אברם, והיה שמך אברהם (בראשית ז-ה). ונראה דהכתוב כאן משמע לנו, דהא דוכה שיהיה כל האיברים ברשותו, אין זה מתנת חנם מאת ה', אלא כאשר האדם עושה כל מה שברשותו ויכולתו, שמשעבד כל איבריו שברשותו לה', ונשארו לפניו איברים שאי אפשר לו לשלוט עליהם, אז נותנים לו גם זאת במתנה. ועל זה אמרו (מגילה ו:י) יגעת ומצאת תאמין, שעל ידי היגיעה על מה שבידו ורשותו, זוכה אחר כך למצוא מציאה שלא יגע אחריה, ונותנים לו גם שאר האיברים לשלוט

דגם הכת של נדב ואביהוא שנמצאו בו ברוחו יהיה עליו, ויהי נ"א פי שנים, ר"ת נדב אביהוא ע"ש. [וכן הוא גם ביערות דבש ח"א דרוש מ"ז].

והנה באמת מעשה זו של פנחס היה כרוך במסירת נפש, עד ש"ב נסים נעשו לו בקנאותו את ה' (תרגום יונתן כה-ח). ואין סומכין על הנם (פסחים סד:), ובאיזה כח נכנס פנחס לקנא קנאת ה'. ועל זה אמר הכתוב, וירא פנחס בן אלעזר, מה ראה, בן אהרן הכהן, שנכנסו בו נשמות נדב ואביהוא, והוא נעשה כעת בן אהרן. ולא בכדי זכה לעיבור נשמות אלו, אלא שייסיעוהו שיוכל לגמור קנאתו, ולכן יקם מתוך העדה ויקח רמח בידו.

ונראה במעם שנתעברו אז בפנחס נשמות נדב ואביהוא, כי נדב ואביהוא היה להם פגם בראיית עינים, דכתיב (שמות כד-ט) ויעל משה ואהרן ונדב ואביהוא וגו', ויראו את אלקי ישראל, ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו, ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו, וברש"י שהיו מסתכלין בו בלב גם מתוך אכילה ושתיה, נסתכלו והציצו ונתחייבו מיתה, אלא שלא רצה הקב"ה לערוב שמחת התורה, והמתין לנדב ואביהוא עד יום חנוכת המשכן (תנחומא בהעלותך מז). ועל כן נתעברו כעת בפנחס, לראות מעשה עבירה, ולהעלותו לשם ה', לקנאות על ידי זה קנאת ה' צבאות. לא כן משה רבינו שלא פגם ראייתו מעולם, וכאשר ראה השכינה במראה הסנה, ויסתר משה פניו כי ראו מהביט אל האלקים (שמות ג-ג), ואמרו חז"ל (ברכות ז:) בשכר ויסתר משה פניו, זכה לקלסתר פנים ע"ש. ולכן גם עתה היו עיניו ברשותו, ולא ראה דבר עבירה במעשה זמרי.

וזהו שאמר הכתוב, וירא פנחס בן אלעזר, ולכאורה איך נודמן לפנחס לראות דבר עבירה, על זה אמר, בן אהרן הכהן, בהיות שנכנסו בו נשמות נדב ואביהוא, ונעשה כעת בן אהרן, אשר הם פגמו בראייתם במתן תורה, על כן באה כעת ראייה זו לפנחס, כדי להעלות ראיית חסא לשמים.

והנה השבמים גם הם הכירו גדול מעלתו של פנחס שנעשו לו נסים, ועשה כדן, הבעל ארמות קנאין פוגעין, וראו שכיפר על בני ישראל, ותעצר המגפה. אמנם הם כיוז אותו, שלא הגיע למדרגת משה, שהיו עיניו ברשותו, להיות עוצם עיניו מראות ברע, ואיך ראה מעשה זמרי, ואמרו על זה כי הסיבה הוא מחמת פחיתות חומרו שהוא בן פומי, שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה, ועל כן לא הגיע למדרגה זו. לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, שבאמת גם פנחס היה במדרגה זו, אלא בהיות שנכנסו בו נשמות נדב ואביהוא, ומפנחס בן אלעזר נעשה כעת בן אהרן, והם פגמו בראייתם במתן תורה ויחזו את האלקים, על כן באה זאת לעיני פנחס כדי לתקנם. וזהו שאמר שבא הכתוב ויחסו אחר אהרן, שעד עתה היה יחסו אחר אלעזר, וכעת יחסו אחר אהרן דייקא.

גם יש לומר מה שאמר וירא פנחס, דקאי על מה שנאמר קודם, והמה בוכים פתח אהל מועד, שהכלל ישראל לא השלימו עם מעשה זמרי, אלא היו אבודים ולא ידעו מה לעשות, והיו בוכים ממצבם שנודמן להם, וקיבלו עול מלכות שמים לקרות קריאת שמע (תרגום יונתן כה-ו), וזה נתן כח ועידוד לפנחס, שבזכות קדושת הכלל ישראל שעומד עמו, יעזרהו ה' שיוכל לגמור קנאתו. וזהו שאמר, והמה בוכים פתח אהל מועד, וירא פנחס בן אלעזר, הוא ראה מה שהם בוכים, ויקם מתוך העדה, מבח קדושת העדה נתאמן לקום, ויקח רמח בידו ויבא אחר איש ישראל וגו'. וזהו שאמר ה', בקנאו את קנאתי ב'תוכם', על ידי שהיה בתוך העדה יחד, קדושתם גרמה לו שיוכל לקנא קנאת ה'.

אמנם לא כן היה בחטא העגל, וישב העם לאכול ושתו ויקומו לצחק (שמות לב-ו), הם לא בכז, אלא החזיקו ידי עוברי עבירה ושמתו עמהם. לכן כאשר בא משה, וירא את העגל 'ומחולות', ויחר אף משה, וישלך מידי את הלוחות (לב-ט). ופירש בספורנו כשראה שהיו שמחים בקלקול שעשו, כענין כי רעתכי אז תעלו (ידימה יא-טז), בזה התקצף ונאש שיוכל לתקן המעוות, באופן שיחזור לתמותם ויהיו ראויין לאותן הלוחות ע"ש.

ונראה עוד כמה שאמרו שבא הכתוב ויחסו אחר אהרן, והנה בוודר הק' פירש, פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, שמתחלה היה בן אלעזר, וכעת נעשה בן אהרן וכנ"ל. ויש לומר בזה עוד, דאיתא במשנה (אבות א-ב) הוי מתלמדיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה ע"כ. ופירשו המפרשים כפל הלשון, אוהב שלום ורודף שלום, כי מדת השלום חשובה מאד, ואם אין שלום אין כלום (רש"י וקרא יא-ו). אמנם לפעמים יש לרדוף את השלום ולא להשתמש בו, והוא בנוגע לעושי רשעה, שאמר הכתוב (ישעיה מה-כב) אין שלום לרשעים אמר ה', והרואה דבר ערוה בחבירו מצוה לשנאותו שנאמר (משל ח-ג) יראת ה' שנאת רע (פסחים קג:). ואהרן הכהן אם כי היה אוהב שלום ואוהב את הבריות ומקרבן לתורה, מכל מקום לעת הצורך היה רודף את השלום, והיה עושה דין בעושי רשעה, לקנא קנאת ה', ואז ריחק את השלום.

והנה כל המלמד את בן חבירו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו (סנהדרין יט:). ומצינו בפרשתנו שביקש משה מה', יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה (כו-ז), וברש"י, אמר משה הגיע עשה שאתבע צרכי, שירשו בני את גדולתי, אמר לו הקדוש ברוך הוא, לא כך עלתה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע לימול שכר שימוש, שלא מש מתוך האוהל (תנחומא יא) ע"כ. והסביר הר"ק הבית ישראל מגור זצ"ל, שהקב"ה אמר למשה, בודאי אני מוריש את גדולתך לבאים אחרריך, אך לא כמו שאתה סבור להוריש את הגדולה לבניך כפשוטם, אלא אורישה ליהושע בן נון שהוא תלמידך הותיק, ונחשב בנך האמותי כאילו ילדת אותו. והמעים בלשונו, דו מיינסט די קינדער, זיי זענען אויך דיינע קינדער ע"כ.

ומערתה ההולך בדרכיו של אהרן, והוא מתלמדיו של אהרן, הרי הוא גם בן בנו של אהרן. ומדה זו היה אצל פנחס, שבעצם היה בו מדתו של אהרן אוהב שלום ואוהב את הבריות, אך רק לאותן בני אדם שעושיין רצונו של מקום, אבל לעושי רשעה היה רודף השלום, וקינא קנאת ה' עד כדי שפיכת דמים להרוג נשיא שבט מישראל. וכאשר השבמים היו מביים אותו, הראיתם בן פומי זה, ואמרו שבמבעו יש בו אכזריות, וביצע זאת כעת בהריגת זמרי, בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, הוא לא רק בן אלעזר, אלא הוא בן אהרן ממש, מתלמדיו שהיה אוהב שלום ורודף שלום, וממבעו הוא אוהב שלום, אלא שהוא גם בן רודף את השלום בנוגע לקנא קנאת ה'.

ובימים הללו שאנו מתאבלים על חורבן בית מקדשינו, יש לנו לזכור מאמרים (וימא ט) מקדש שני שהיו עוסקים בתורה ובמצוות ובגמילות חסדים, מפני מה חרב, מפני שנאת חנם שהיתה ביניהם, ששקולה שנאת חנם, כנגד שלש עבירות, עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים ע"כ. ועדיין חרב בית מקדשינו, כי השמן ההוא מרקד בינינו ביתר שאת ויתר עז, ה' ירחם. ויש לכל אחד להשתדל לתקן מדת אהבת ישראל, כאיש אחד בלב אחד, וצור ישראל קומה בעזרת ישראל, לרחם אותנו לפלישת עולמים, ונוכה לראות בבנינה במהרה ידין בכיאת בן דוד בכ"א.

<p>נתנדב ע"י ידידיו מוה"ר ר' פנחס דוד בראדי הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוס בני החתן אברהם יעקב נ"ו למול טוב</p>	<p>לעילוי נשמת הרה"ח ר' שרגא פייבוש ב"ר אשר צבי הכהן ע"ה נפטר ד' אב תשס"ו לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה הונצח ע"י בנו מוה"ר ר' אשר כהנא הי"ו</p>	<p>נתנדב ע"י ידידיו מוה"ר ר' יואל מייזעלס הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב</p>
<p>נתנדב ע"י ידידיו מוה"ר ר' מנחם צבי מענדלאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב</p>	<p>נתנדב ע"י ידידיו מוה"ר ר' חנני קוזעליניק הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב</p>	<p>נתנדב ע"י ידידיו מוה"ר ר' יואל מייזעלס הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב</p>